

ρίζα

ρίζα, η, ουσ. [<αρχ. ρίζα], η ρίζα. **1.** οτιδήποτε αποτελεί την πρώτη αρχή, την αφορμή, την αφετηρία για την εκδήλωση ενός φαινομένου, μια κατάσταση ή γεγονός: «οι ρίζες του πολιτισμού μας χάνονται στα βάθη των αιώνων || η ρίζα του κακού για όλη αυτή την κακοδαιμονία σου είναι το ποτό». **2.** η προέλευση, η καταγωγή, το γένος: «κανείς δεν ξέρει από πού κρατάει η ρίζα του». **3.** (στη γλώσσα της αργκό) το χασισόδεντρο, η χασισιά: «τον έπιασαν, γιατί μέσα στις καλαμποκιές καλλιεργούσε πάνω από εκατό ρίζες». Υποκορ. **ριζίτσα** και **ριζούλα, η** (βλ. λ.). (Ακολουθούν 12 φρ.)·

- *απλώνω τις ρίζες μου*, επεκτείνομαι, εξαπλώνομαι: «η επανάσταση άπλωσε τις ρίζες της στην επαρχία || τα ναρκωτικά άπλωσαν τις ρίζες τους και στο χώρο των σχολείων»·

- *βγάζω ρίζες*, **α.** περιμένω στο ραντεβού που έχω με κάποιον πολύ περισσότερο από την προκαθορισμένη ώρα: «είχαμε ραντεβού στις επτά, αλλά έβγαλα ρίζες να τον περιμένω κι αυτός δεν ήρθε». **β.** μένω σε κάποιον χώρο πολύ περισσότερο από το κανονικό: «πέρασε απ' το γραφείο μου να μου πει μια καλημέρα κι έβγαλε ρίζες»·

- *γαμώ τη ρίζα μου!* ή *γαμώ τη ρίζα που με πέταγε!* έκφραση αγανακτισμένου ή εκνευρισμένου ατόμου. Συνήθως η φρ. κλείνει πάλι με το ρ. *γαμώ*: «γαμώ τη ρίζα μου, γαμώ, όλα τα στραβά σε μένα θα τύχουν!». Για συνών. βλ. φρ. *γαμώ τα καντήλια μου!* λ. *γαμώ*·

- *γαμώ τη ρίζα σου!* ή *γαμώ τη ρίζα που σε πέταγε!* ή *σου γαμώ τη ρίζα!* ή *σου γαμώ τη ρίζα που σε πέταγε!* **α.** επιθετική έκφραση εναντίον κάποιου που είναι ενοχλητικός, που μας δημιουργεί προβλήματα: «φύγε από δω, γαμώ τη ρίζα σου, γιατί δεν αντέχω άλλο τη μουρμούρα σου! || κλείσε, γαμώ τη ρίζα σου, αυτό το κωλόστομά σου!». **β.** εκστομίζεται και ως βρισιά. Η φρ. πιο αραιά από ό,τι η αμέσως πιο πάνω, κλείνει πάλι με το *γαμώ*. Για συνών. βλ. φρ. *γαμώ τα καντήλια σου!* ή *σου γαμώ τα καντήλια!* λ. *γαμώ*·

- *θα σου κόψω τα χέρια απ' τις ρίζες* ή *θα σου κόψω τα χέρια απ' τη ρίζα*, βλ. λ. *χέρι*·

- *ρίζα από σαπρόφυτο*, βλ. λ. [σαπρόφυτο](#)·

- *ρίχνω ρίζες (κάπου)*, **α.** μένω σε κάποιον χώρο πολύ περισσότερο από το κανονικό: «ήρθε το πρωί να μου πει μια καλημέρα, κι έριξε ρίζες». **β.** εγκαθίσταμαι κάπου μόνιμα: «ήρθε για δουλειές στη Θεσσαλονίκη κι επειδή του άρεσε η πόλη έριξε ρίζες»·

- *του γαμώ τη ρίζα*, **α.** τον καταξεφτιλίζω, τον καταντροπιάζω: «τον συνάντησε τυχαία στο δρόμο και του γάμησε τη ρίζα μπροστά στον κόσμο». **β.** τον τιμωρώ σκληρά, τον δέρνω άγρια και, κατ' επέκταση, τον κατανικώ: «μόλις του βρισε ο άλλος τη μάνα, τον άρπαξε στα χέρια του ο δικός σου και του γάμησε τη ρίζα || μόλις γύρισε μεθυσμένος στο σπίτι, ο πατέρας του του γάμησε τη ρίζα». **γ.** εκστομίζεται και ως βρισιά. Για συνών. βλ. φρ. *του γαμώ τα καντήλια*, λ. *γαμώ*·

- *τώρα βλέπει τις ρίζες απ' τα ραδίκια*, βλ. λ. [ραδίκι](#)·

- *τώρα βλέπει τις ρίζες απ' τα ραπανάκια*, βλ. λ. [ραπανάκι](#)·

- *χτυπώ το κακό στη ρίζα του*, βλ. φρ. *χτυπώ στη ρίζα του (κάτι)*·

- *χτυπώ στη ρίζα του (κάτι)*, χτυπώ σε καίριο σημείο κάτι, ιδίως κακό, για να το καταστρέψω, αντιμετωπίζω κάτι, ιδίως κακό, με δυναμικό και αποφασιστικό τρόπο, για να το εξαφανίσω: «για να χτυπήσεις τα ναρκωτικά στη ρίζα τους, θα πρέπει πρώτα να εξαφανίσεις τους μεγαλέμπορους των ναρκωτικών»·